

Muziek en beweging in de voorschoolse kinderopvang: observatie en evaluatie

In deze opleiding werden twee voorbeeldlessen gegeven aan een verticale groep (kinderen tussen de 3 maanden en vier jaar) op een kinderdagverblijf. 18 Cursisten observeerden en evalueerden deze lessen. In dit artikel een beschouwing over deze observatie en evaluatie. Het betreft de les die beschreven staat op pagina 4 van deze Pyramide.

Margré van Gestel

OBSERVEREN EN EVALUEREN

Observeren is bewust en objectief kijken met het doel informatie te verzamelen om je als muziekdocent te blijven ontwikkelen. Observatie richt zich op drie aspecten: de kinderen, de lesopbouw en de docent.

Observeren en evalueren geven inzicht. Zo kan het aanbod beter aangepast worden aan de mogelijkheden en interesses van de kinderen. Evalueren zorgt voor een voortdurend aanscherpen en bijstellen van het persoonlijke ontwikkelingsplan van de cursisten.

Het evalueren

Je neemt de activiteiten waar en evalueert deze. Je kent de activiteiten een waarde toe. Bij het evalueren stel je onder andere vragen over **de voorbereiding**.

- Is de beginsituatie goed gedefinieerd? In een zorgvuldig omschreven beginsituatie vind je de gegevens terug die nodig zijn om de les specifiek in te vullen zoals: de leeftijd, de ontwikkeling van de kinderen, de ruimte, groepsomvang, actualiteit en andere bijzondere gegevens.
- Is er in de lesdoelstellingen omschreven wat men met deze les wil bereiken? Hierbij is het belangrijk om het proces te benoemen (bv. de baby's ervaren de maat) evenals het product dat men wil bereiken (de peuters kunnen zelfstandig een lied zingen).
- Zijn er doelstellingen geformuleerd voor de muzikale ontwikkeling van desbetreffende leeftijdsgroep en voor de andere ontwikkelingsgebieden?
- Is er sprake van progressie ten opzichte van eerder geformuleerde doelstellingen of zijn alle doelstellingen onderling uitwisselbaar?
- Is er in de voorbereiding aandacht besteed aan (muzikale) overgangen tussen de verschillende activiteiten?
- Is er voldoende herhaling ingebouwd zowel wat liedjes als materialen betreft?
- Zijn de lesdoelen nog haalbaar wanneer gekeken wordt naar de uitwerking van de les?

Ook stel je bij het evalueren vragen over **de gegeven les**.

- Is ieder kind gezien en aangesproken op zijn of haar muzikale mogelijkheden?
- Is er op de juiste toonhoogte gezongen, genoeg herhaald, zijn de liedjes correct gezongen? Is er geïmproviseerd?

- Sloot het tempo van de activiteiten aan bij de (motorische) mogelijkheden van de kinderen?
- Heeft de keuze van het materiaal invloed gehad op het kunnen uitvoeren van de bewegingen en het kunnen aansluiten van de bewegingen bij de muziek.
- Is er in deze les de juiste sfeer gecreëerd, positief gecorrigeerd en op een affectieve manier gewerkt?
- Hoe was de houding van de docent naar de ouders/leidster?

Evaluatie gekoppeld aan de les in de verticale groep (zie voor de les en de notenvoorbeelden: pagina 4 en verder).

Liedje: In de maneschijn (luistermoment)

Cd Pyramide 2007-I, **track 23** Op de blokfluit 'In de maneschijn' spelen. Daarna samen zingen met de bewegingen erbij.

Observatiepunten

- Herkennen de oudste peuters dit lied?
- Hoe reageren de dreumesen op de blokfluit?
- Hoe doen de leidsters de bewegingen?
- Hoe reageren de peuters? Kunnen ze dit liedje en de bewegingen al zelfstandig uitvoeren?

Waarneming en evaluatie

- De dreumesen kijken en luisteren.
- Twee leidsters doen de bewegingen voor.
- Twee leidsters pakken de handjes van de kinderen en de bewegingen worden door de kinderen op deze manier ondergaan.
- De 3-jarigen hebben al een flinke periode van herhaling achter de rug. Ze kunnen zowel de gebaren meedoen als meezingen. Gezien omvang en lengte is dit geen lied dat geschikt is voor peuters. Maar oefening baart kunst. Op veel kinderdagverblijven wordt dit liedje al bij de allerkleinsten aangeboden.

Liedje: Klappen ene twee

Observatiepunten

- Is voor de jongste kinderen de beweging haalbaar?
- Zingen de oudste kinderen mee?
- Is het tempo geschikt voor de kinderen?
- Krijgt iedereen de gelegenheid om mee te doen op eigen niveau?

Waarneming en evaluatie

- Ook de kleinsten klappen mee. De korte tekst en eenvoudige beweging passen bij hun ontwikkelingsniveau.
- Het tempo van klappen sluit aan bij de motorische mogelijkheden van de peuters.
- Klappen en zingen tegelijk is een uitdaging.
- Bij de variatievorm -met stappen- beginnen er kinderen te stampen. Daar wordt op ingespeeld. De baby's zitten bij de leidsters op de arm en voelen de beweging waardoor ze maat ervaren. De peuters gebruiken de hele ruimte. Als het tempo van het lied past bij de stap-snelheid van peuters, zie je de peuters perfect in de maat lopen.

Overgang: Liedje: Zwaaien ene twee

Observatiepunten

- Wat is het effect van de kleurige linten op de kinderen?
- Wat doen zij met dit materiaal?

Waarneming en evaluatie

- Alle kinderen komen meteen linten halen.
- Voor de dreumesen zijn er kortere linten. Het materiaal is voor hen nieuw en hier komt een proces van kennismaken, bekijken en voelen op gang, waardoor er van zwaaien nog niet veel komt.
- Bij de kinderen van bijna twee jaar ontstaan grote bewegingen vanuit het draaien van de romp.
- Het tempo van het lied wordt door de oudste peuters overgenomen in de beweging van het zwaaien. De bewegingen komen bij hen vanuit de elleboog en de linten zwieren daarna met een groot motorische beweging door de lucht.

Liedje: Klap eens in je handjes

Cd Pyramide 2007-I, track 24

Observatiepunt: hoe zijn de reacties op een van oudsher bekend liedje?

Waarneming en evaluatie

- De leidsters zetten heel spontaan maar veel te laag in.
- De peuters proberen mee te zingen, maar haken af in verband met de toonhoogte.
- De peuters doen de bewegingen mee.
- Een oudste peuter ligt op de grond en bekijkt het gebeuren vanuit die positie. Mogelijk is het liedje zo bekend dat ze de tijd neemt om wat anders te doen.
- Leidsters reageren direct op de peuter die 'niet meedoet'. Met wat positieve aandacht van de docent doet het kind weer actief mee.
- Geobserveerde reacties: een dreumes begint te klappen en stopt daarna. De volgende dreumes heeft de handjes al in de hoogte en houdt ze daar dan ook. Een leidster laat een baby de beweging voelen door de handen vast te houden. Een dreumes buiten de kring doet daar met de bewegingen mee.
- In de korte stilte na de eerste keer reageert een dreumes met klappen in de handen.

Wat je weet, zie je!

Door observeren en evalueren kunnen we in de voorbereiding voor de tweede les de beginsituatie veel specifieker formuleren. Er zal meer gewerkt kunnen worden aan verdieping van muzikale ervaringen, variaties en uitbreidingen die passen bij de muzikale mogelijkheden van deze kinderen en de leidsters.

Het rendement van een geobserveerde en geëvalueerde les is voor iedereen anders. Steeds meer kom ik tot het besef: 'dat wat je weet, zie je ook'.

Motivatie, interesse, positieve en negatieve ervaringen, vaardigheden en kennis die ooit in je 'rugzak' zijn gestopt, spelen op de ene of andere manier mee tijdens het observeren. Daarbij komt dat de manier waarop jij feedback hebt gehad, mede bepaald of je (nog) open staat voor reacties. Feedback in een open en respectvolle omgeving kan zorgen voor groei en ontwikkeling. Dan kan er een ontwikkelingstraject worden gestart. Een persoonlijk ontwikkelingstraject. Steeds met voor ieder een ander startpunt, een ander tempo en, afhankelijk van talent en tijdsinvestering, een ander resultaat.

Margré van Gestel werkt als dirigent en docent van onder andere Muziek op Schoot-cursussen en verzorgde vele publicaties over muziek in de vroeg- en voorschoolse educatie

Tip

Door het maken van video-opnames van je eigen lessen creëer je de mogelijkheid om te observeren en te evalueren en zo feedback te geven op het eigen handelen.

Tip

Voor de observatie en de evaluatie van de volledige les: zie www.zingendoemaarmee.nl